

Sodišče: Višje sodišče v Ljubljani

Oddelek: Gospodarski oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSLJ:2013:I.CPG.1344.2012

Evidenčna številka: VSL0076566

Datum odločbe: 09.04.2013

Senat, sodnik posameznik: Lidija Leskošek Nikolič (preds.), Milojka Fatur Jesenko (poroč.), Mateja Levstek

Področje: STEČAJNO PRAVO

Institut: izpodbijanje pravnih dejanj stečajnega dolžnika - subjektivni pogoj izpodbojnosti - razlogi o odločilnih dejstvih - dobra vera - dolžna skrbnost - profesionalna skrbnost - kredit zavarovan s cesijo terjatev

Zveza: ZFPPIPP člen 271, 271/1, 271/2, 272, 272/3.

Jedro

Poslovnim subjektom v primeru *insolventnosti* njihovega poslovnega partnerja ni mogoče avtomatično očitati, da bi za *insolventnost* enostavno morali vedeti v okviru dolžne skrbnosti pri poslovanju. Dolžna skrbnost se presoja v okviru konkretnih okoliščin posameznega primera.

Sklenitev pogodbe za kredite, s katerimi se pokrivajo stare obveznosti, sama zase še ne kaže na *insolventnost*. Drugače pa bi lahko bilo, če vključno z refinanciranjem zapadlih obveznosti pride tudi do drugačnega zavarovanja, zaradi katerega upnik pridobi ločitveno pravico in s tem ugodnejše pogoje za svoje poplačilo. Takšno ravnanje lahko vzbudi dvome, nanašajoče se na ekonomsko finančno stanje dolžnika. Toda če se dvomi, upoštevajoč vse druge okoliščine primera, izkažejo za neutemeljene, subjektivni element izpodbijanja ni podan.

Izrek

Pritožbi se ugodi in se sodba sodišča prve stopnje v izpodbijanem delu (I., II., IV. in V. točka izreka) razveljavi ter se zadeva v tem obsegu vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je s sodbo odločilo:

- da se v razmerju med tožečo stranko in toženo stranko razveljavijo učinki pravnih poslov: kreditne pogodbe

1315862 z dne 1.10.2011 (pravilno 2010) v točki 6.4. pogodbe, kreditne pogodbe 1315706 z dne 29.9.2011 (pravilno 2010) v točki 6.4. kreditne pogodbe, aneksa h kreditni pogodbi št. 1315706 z dne 6.10.2010, pogodbe o odstopu terjatev v zavarovanje z dne 6.10.2010 ter notarskega zapisa pogodbe o odstopu terjatev v zavarovanje SV 2388/2010, sklenjenega dne 7.10.2010 pri notarki N.K. (I. točka izreka),

- toženi stranki je naložilo, da mora tožeči stranki plačati znesek 199.477,96 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 3.9.2011 dalje do plačila (II. točka izreka),

- tožbeni zahtevek je v delu, ki se nanaša na plačilo obresti od zneska 199.477,96 EUR od 4.5.2011 do 2.9.2011, zavrnilo (III. točka izreka),

- ugotovilo je, da ne obstoji ločitvena pravica tožene stranke na terjatvah tožeče stranke do družbe L., d.d., po pogodbi o odstopu terjatev v zavarovanje, sklenjeni dne 7.10.2010 v obliki notarskega zapisa SV 2388/2010 notarke N. K. , do višine 59.616,28 EUR (IV. točka izreka),

- toženi stranki je še naložilo povrnitev pravnih stroškov tožeče stranke v znesku 5.188,64 EUR, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi (V. točka izreka).

2. Tožena stranka se je zoper sodbo pritožila, in sicer iz vseh pritožbenih razlogov, in predlagala, da sodišče druge stopnje sodbo spremeni tako, da tožbeni zahtevek zavrne, tožeči stranki pa naloži še plačilo pravnih in pritožbenih stroškov, podrejeno pa, da sodbo razveljavi in zadevo vrne v ponovno sojenje, pri čemer so pritožbeni stroški nadaljnji pravdni stroški. Sodišče druge stopnje je v skladu s prvim odstavkom 350. člena ZPP sodbo preizkusilo v tistem delu, v katerem pritožnica ni zmagala v sporu (I., II., IV. in V. točka izreka).

3. Tožeča stranka je na pritožbo odgovorila in predlagala njeno zavrnitev. Priglasila je stroške odgovora na pritožbo.

4. Pritožba je utemeljena.

5. 271. člen Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi *insolventnosti* in prisilnem prenehanju (Ur. l. RS, št. 52/2010 z novelami, ZFPPIPP) določa, da je izpodbojno pravno dejanje stečajnega dolžnika, izvedeno v obdobju izpodbojnosti:

1. če je bila posledica tega dejanja:

- bodisi zmanjšanje čiste vrednosti premoženja stečajnega dolžnika tako, da zaradi tega drugi upniki lahko prejmejo plačilo svojih terjatev v manjšem deležu, kot če dejanje ne bi bilo opravljeno,

- bodisi da je oseba, v korist katere je bilo dejanje opravljeno, pridobila ugodnejše pogoje za plačilo svoje terjatve do stečajnega dolžnika (objektivni pogoj), in

2. če je oseba, v korist katere je bilo dejanje opravljeno, takrat, ko je bilo to dejanje opravljeno, vedela ali bi morala vedeti, da je dolžnik insolventen (subjektivni pogoj).

Pravno dejanje stečajnega dolžnika, na podlagi katerega je druga oseba prejela dolžnikovo premoženje, ne da bi bila dolžna opraviti svojo nasprotno izpolnitev, ali za nasprotno izpolnitev majhne vrednosti, je izpodbojno ne glede na to, ali je izpolnjen pogoj iz 2. točke prvega odstavka tega člena.

Za uspešno izpodbijanje pravnih dejanj stečajnega dolžnika po prvem odstavku 271. člena ZFPPIPP morata torej biti podana kumulativno objektivni in subjektivni element. Če eden izmed njiju ni podan, pravno dejanje, ki ga je stečajni dolžnik izvedel v obdobju izpodbojnosti, ni izpodbojno, razen v situaciji, kot je opredeljena v drugem odstavku 271. člena ZFPPIPP. Tožeča stranka je med drugim zatrjevala, da ji glede na to določbo ni treba dokazovati subjektivnega elementa izpodbojnosti, s čimer pa se pritožbeno sodišče ne strinja. Drugi odstavek 271. člena ZFPPIPP se nanaša na primere neodplačnih razpolaganj in ne pride v poštev v tej zadevi, v kateri je šlo za odplačno kreditno razmerje. Na drugačno presojo ne more vplivati niti ugodnejše zavarovanje (ki prej, čeprav dogovorjeno, ni bilo sklenjeno v notarskem sporazumu). Zato je na stečajnem dolžniku tudi trditveno in dokazno breme glede subjektivnega elementa izpodbijanja (ki mu je sicer lahko olajšano s sklicevanjem na zakonske domneve iz tretjega odstavka 272. člena ZFPPIPP, vendar se tožeča stranka na te domneve ni sklicevala).

6. Sodišče prve stopnje je ugotovilo obstoj subjektivnega elementa izpodbijanja pravnih dejanj stečajnega dolžnika in pri tem izhajalo iz ugotovitve, da bi tožena stranka morala vedeti, če že ni vedela, da tožeča stranka na dan zapadlosti (starih) kreditov le-teh ni mogla vrniti in je z izpolnitvijo zamujala. Stare obveznosti je lahko poravnala samo tako, da se je na novo zadolžila, pridobila kredite po spornih pogodbah in tako pridobljena sredstva takoj porabila za vračilo starih obveznosti; hkrati s pridobitvijo novih kreditov pa so nastale nove obveznosti, zavarovane z ločitveno pravico na odstopljenih terjatvah, ki je tožena stranka poprej ni imela. Navedbe tožene stranke, da ni vedela niti mogla vedeti za *insolventnost* tožeče stranke glede na računovodske izkaze, kratkotrajne blokade TRR računov in zagotovljeno dejavnost, je sodišče prve stopnje zavrnilo z navedbo, da se od banke pričakuje visoka stopnja strokovne skrbnosti. Trditve, da se krediti (običajno) zavarujejo s cesijo terjatev v notarski obliki, je zavrnilo z obrazložitvijo, da glede na stare (nezavarovane) kreditne pogodbe prav sklenitev novih kreditnih pogodb, zavarovanih z odstopom terjatev v notarskem zapisu, potrjuje obstoj subjektivnega elementa izpodbijanja.

7. Pritožbeno sodišče pritrjuje pritožbi, da se je sodišče prve stopnje sicer opredelilo glede obstoja subjektivnega elementa izpodbijanja pravnih dejanj, pri tem pa prezrlo navedbe in dokaze, s katerimi je tožena stranka skušala ovreči obstoj le-tega. Sodba sodišča prve stopnje zato nima razlogov o odločilnih dejstvih, ki bi lahko vplivala na pravilnost sodbe. Pritožnica pravilno opozarja, da sklenitev pogodbe za kredite, s katerimi se pokrivajo stare obveznosti, sama zase še ne kaže na *insolventnost*. Drugače pa bi lahko bilo, če vključno z refinanciranjem zapadlih obveznosti pride tudi do drugačnega zavarovanja, zaradi katerega upnik pridobi ločitveno pravico in s tem ugodnejše pogoje za svoje poplačilo. Takšno ravnanje lahko vzbudi dvome, nanašajoče se na ekonomsko finančno stanje dolžnika. Toda če se dvomi, upoštevajoč vse druge okoliščine primera, izkažejo za neutemeljene, subjektivni element izpodbijanja ni podan.

8. Pri presoji subjektivnega elementa izpodbijanja gre za vprašanje dobre vere. V dobri veri ravna, kdor je zaupal v popolnost in poštenost objektivnega dejanskega stanja, pri čemer pa mora izkazati ustrezno (profesionalno) skrbnost. Tožena stranka je navajala, da kljub skrbni oceni računovodskih izkazov ni vedela niti ni mogla vedeti za *insolventnost* tožeče stranke. Na *insolventnost* naj ne bi mogla sklepati niti na osnovi manjših prehodnih zamud s plačili. Sodišče prve stopnje se do teh navedb ni specificirano opredelilo, pri čemer ni mogoče reči, da računovodski izkazi za oceno *insolventnosti* niso pomembni. Sodišče prve stopnje se tudi ni opredelilo do izjav prič niti ni zaslišalo priče – bivšega direktorja, na tem pa je tožena stranka gradila svojo obrambo.

9. Poslovnim subjektom v primeru *insolventnosti* njihovega poslovnega partnerja ni mogoče avtomatično očitati, da bi za *insolventnost* enostavno morali vedeti v okviru dolžne skrbnosti pri poslovanju. Dolžna

skrbnost se presoja v okviru konkretnih okoliščin posameznega primera (prim. VSL sodba I Cpg 1380/2011). Izpodbijana sodba ne vsebuje razlogov, ki bi zaključek o vedenju tožene stranke za *insolventnost* tožeče stranke utemeljevali. Ni mogoče ugotoviti, na podlagi katerih dejstev in dokazov je sodišče prve stopnje prišlo do takšnega zaključka, in predvsem, zakaj ga trditve tožene stranke, ki je obstoju subjektivnega elementa obrazloženo ugovarjala, niso prepričale.

10. Glede na trditveno podlago, podano v tem postopku, bi se sodišče prve stopnje do subjektivnega elementa izpodbojnosti moralo opredeliti na ta način, da bi se konkretizirano opredelilo do trditev obeh strank glede vseh okoliščin, pomembnih za presojo dobre vere tožene stranke. Ker se sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi ni konkretizirano opredelilo do posameznih trditev, s katerimi je tožena stranka utemeljevala svojo dobro vero, sodbe ni mogoče preizkusiti. Takšna pomanjkljivost pomeni absolutno bistveno kršitev določb pravnega postopka iz 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP in s tem razveljavitveni razlog iz prvega odstavka 354. člena ZPP. V ponovljenem postopku bo sodišče prve stopnje moralo navedeno pomanjkljivost sodbe odpraviti tako, da se bo določno opredelilo glede trditvene podlage obeh pravnih strank in v zadevi ponovno odločiti.

11. Odločitev o pritožbenih stroških se pridrži za končno odločbo (tretji odstavek 165. člena ZPP).

Datum zadnje spremembe: 12.09.2013